

Ramon Reig i el Museu de l'Empordà

Anna Capella

El crític d'art Rafael Santos Torroella explica(1) que la iniciativa de crear el Museu d'Empordà va sorgir entre un grup d'amics que es trobaven a la tertúlia de l'escriptor Manuel Brunet al Casino Sport -Alexandre Bonaterra, Ramon Reig, Mariano Baig, Eduard Rodeja, Onofre i Joaquim Santaló, i Joaquim Bech de Careda-, i el despatx de l'alcalde, Joan Bonaterra. La idea de tenir un museu corresponia a una necessitat d'aplegar sota un mateix denominador comú el patrimoni històric i artístic municipal. L'acord del ple de l'Ajuntament de Figueres del 7 de desembre de l'any 1946 ens completa una mica més la llista de mentors, perquè amb la creació del Museu de l'Empordà es constituï una comissió de seguiment, integrada per l'alcalde, dos vocals de l'Ajuntament (Josep Rigau i Josep M. Cuffi), el director de l'Institut, l'arquitecte municipal, el director de l'Escola d'Arts i Oficis Clerch i Nicolau i els figuerencs Ramon Reig, Marià Baig, Alfons Puig i Josep M. Fortunet.(2) Es va inaugurar el 4 de maig de 1947 i ocupava l'ala nord i una part de la de ponent de l'Institut Ramon Muntaner.

La creació del museu

La premsa de l'època ens expressa la satisfacció cultural que representa per a la ciutat la creació del museu i el nivell de qualitat de les obres que s'havia aconseguit aplegar. L'orgull dels figuerencs pel seu nou museu no era exagerat. Feia gairebé cinquanta anys que s'havia aplegat un fons de pintures important, procedents de dipòsits del Museu del Prado, a més de les donacions de Josep Rubaudonadeu i Joan Tutau, i a partir de la seva creació el fons va augmentar amb el llegat de Concepció Santaló, la donació del Dr. Estil·làs i el dipòsit de Joan Quintana, del Museu d'Arqueologia de Girona, de la Diputació de Barcelona, entre d'altres. Conscients que la important pinacoteca, que reunia obres d'autors de primer ordre dels segles XVII, XVIII i XIX i pintura catalana del XIX i XX, calia ser ampliada a la trajectòria artística i patrimonial local, es van fer gestions en aquest sentit. Així, s'acceptaven i mostraven obres en dipòsit (renovats i augmentats els del Prado, per mediació de José Francés, secretari perpetu de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando de Madrid, president d'honor i protector del Museu de l'Empordà i d'altres col·leccions particulars) que, a grans trets, han arribat fins als nostres dies, encara que no en la seva totalitat.

Reig, responsable tècnic

Ramon Reig i Corominas (Manila 1903 - Figueres 1963) pintor i catedràtic de dibuix de l'Institut Ramon Muntaner des de l'any 1933 -en substitució del que fou el seu mestre Joan Núñez-, i reincorporat plenament a la vida cultural ciutadana després de la Guerra Civil, l'any 1947 va ser nomenat primer responsable tècnic del museu, alhora que també exercia de director de l'Institut. De fet, la relació del museu amb Reig venia de lluny. Les col·leccions més històriques que formaven part del museu estaven allotjades a l'Institut des de final del segle XIX, i Ramon Reig ja les va conèixer essent estudiant. Així doncs, treballant després al mateix centre i atesos els seus coneixements professionals, era lògic que es convertís en un dels artífexs principals de la voluntat política de formar un museu d'art a la ciutat i que en fos el seu primer conservador. En dates anteriors al seu nomenament ens consta que treballava per al futur de la institució.(3) Amb ell l'orientació de les col·leccions, pel que fa a política d'adquisicions, va prendre un caire nou. Al mateix temps que el constituïen (7-12-1946) l'Ajuntament de Figueres donava a Ramon Reig la quantitat de 3.500 pessetes (consten al capítol

1r, article 10, partida 59 del pressupost) perquè les invertís, a criteri seu, en l'adquisició de pintures pel museu i un cop feta la compra passés la relació per procedir al seu inventari.⁽⁴⁾ El seu criteri va ser comprar diverses aquarel·les a l'Associació d'Aquarel·listes de Catalunya que, juntament amb les que ja existien al fons municipal, van nodrir notablement una primera sala dedicada a l'aquarel·la en l'espai expositiu dedicat al Museu de l'Empordà als espais de l'institut.

S'havia debatut sovint sobre les particularitats de les obres que aplegava el museu. Si bé ningú dubtava de la seva alta qualitat, hi havia qui opinava que, pel que mostrava, aquest museu tant podia ser a Figueres com a qualsevol altra ciutat. Calia dotar-lo, doncs, d'una particularitat especial i amb el seu criteri de selecció, i sense desmerèixer les col·leccions existents –que avalaven el prestigi inicial de la institució– i del que les noves donacions o dipòsits aportaven, Ramon Reig va apostar per un Museu de l'Aquarel·la, particular i únic a l'Estat espanyol, en aquell temps. A partir de les obres que ja existien de Caba, Vayreda, Cordero, Rigalt i Salinas, descrites, valorades i classificades pel mateix Reig com a propietat de l'Escola d'Arts i Oficis de Figueres⁽⁵⁾ i profund coneixedor de la matèria, autor del llibre *La Aquarela en España*, edicions Porter, Peralada, 1954, va fer molts esforços per incrementar el fons del museu de l'Empordà en aquest sentit. Obres del segle XIX de Berga i Boix, Rossend Novas, Berga i Boada, Bellver, i del segle XX d'Amat, Bernabeu, Cabané, Colom, Lleó Arnau, Lloveras, Fàbregas, Ceferí Olivé, Alfred Opisso, Planas Dòria, Roig Enseñat, Galofré Suris, entre molts d'altres, són una petita mostra del que va ingressar en aquella època. No és estrany doncs que en aquells primers anys d'existència del museu fos més conegut com a museu de l'Aquarel·la per la seva especialització en autors d'aquesta tècnica, i que en el diccionari d'artistes Ràfols, en la biografia de molts d'aquests autors consti que tenen obra al «Museo de la Aquarela de Figueras».

Paisatge, de Ramon Reig, 1935.

Mort de Reig i trasllat del museu

Transcorregueren setze anys, des de 1947 fins a la seva mort, l'any 1963, amb Ramon Reig com a responsable principal del Museu de l'Empordà, ubicat provisionalment a l'institut. D'aquest caràcter provisional, reconegut per les autoritats locals des d'un inici, se'n fa ressò la premsa local i es valora la possibilitat d'un trasllat al solar que ha de deixar lliure l'enderrocament de l'edifici de l'antic Hospital de la Caritat.⁽⁶⁾ Amb el pas dels anys es reclamava més atenció per a un museu que restava abandonat, amb una insulsa dedicació pressupostària, i sense horari de visita establert. La possibilitat del trasllat al mateix indret es manifestava encara sense resoldre l'any 1965.⁽⁷⁾ No sabem l'opinió de Ramon Reig de tot plegat, però els nous ingressos al fons del museu i en especial la incorporació del lletrat Moncanut-Planas –efectiu l'any 1962, però emparaulat des de l'any 1954 per mediació de Marià Baig–⁽⁸⁾ ens demostren que la seva dedicació no va ser infructuosa. Segurament va ser aquest llegat el que va fer insostenible la permanència del museu a l'institut, l'espai del qual deuria ser necessari també per a la matriculació creixent, pròpia de l'evolució d'aquest centre d'ensenyament secundari.

Protagonista indiscutible

Amb tot, no va ser fins a l'any 1971 amb els dipòsits de Frederic Marès i el lideratge d'un altre alcalde, Ramon Guardiola, que el museu va gaudir d'un edifici propi i de nova planta, l'actual. Però d'aquesta altra part de la història del Museu de l'Empordà, Ramon Reig ja no hi va poder participar, tot i que el seu record i vàlua van quedar presents amb la dedicació d'una sala al seu nom i a la seva trajectòria com a protagonista indiscutible, reconeixement que s'ha anat repetint en les diverses exposicions retrospectives, antològiques i mostres col·lectives que li ha dedicat el museu (1965, 1971, 1972, 1985, 1996, 2001) i la que tindrà lloc amb motiu del centenari del seu naixement, el proper mes d'abril. Molta feina feta per un home que de petit no sabia si de gran «volia ser pintor o torero».

Anna Capella i Molas és directora del mE.

Notes

- (1) Revista *Canigó*, núm. 140. Octubre 1965.
- (2) *Guia de les Col·leccions*. Consorci del Museu de l'Empordà. Figueres, 1999.
- (3) Ramon Reig. «De arte local, la colección de pinturas custodiadas en nuestro instituto», a *Ampurdán*, núm. 77, p. 11 i 13. 7 de febrer de 1944.
- (4) Text d'Alicia Viñas al llibre de Blanca Sala i Reig, *Ramon Reig, aquarel·les i olis*. Ajuntament de Figueres, 1997.
- (5) Reig Corominas, Ramon. *Unas pinturas propiedad de la Escuela de Artes y Oficinas de Figueras*. AIEG. Vol I, p. 224-227, Girona, 1946.
- (6) Francés, José. «Nueva mirada al Museo del Ampurdán», a *Ampurdán* núm. 632. 27 d'octubre de 1954.
- (7) Subías Galter, Joan. «El Museo del Ampurdán», a *Canigó* núm. 34. Desembre 1965.
- (8) El llegat Moncanut-Planas està format per un conjunt d'objectes de porcellana d'època i per una col·lecció de pintura antiga i sobretot catalana dels segles XIX-XX, molt important en qualitat i quantitat, amb obres de Mir, Sunyer, Canals, Gargallo, Gimeno, Sacharoff, Fojita, Tàpies, Ponç, Cuixart, entre molts d'altres.